

Serie nouă
DECEMBRIE 2024

12
(CCLXXXI)

48 pagini
ISSN 1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

D i n s u m a r :

- ✓ Premiile „A.M.” - la borna 33
- ✓ Festivalul Internațional „Meridian”
- ✓ Pe scena Ateneului
- ✓ Pe scena Studiului „Mihail Jora”
- ✓ Concert extraordinar la Ploiești
- ✓ Centenarul Puccini

În imagine:
Laureați și invitați la premiile „A.M.”
Foto: Sebastian Oros

Zatari), acordeon (Bogdana Dima), vioară (Irina Perneș), violă (Ariadna Ene Iliescu).

Am putut urmări și un mic „ritual”: „cu o lungime de până la 3 metri, tulnicul este realizat manual din molid, iar rezonanța sa sonoră depinde de nivelul de umezeală al lemnului. Astfel, înainte de a cânta tulnicăresele îl udă în râu”, aici interpretele (patru la număr în formula de față: Titiana Drăgoiu, Eugenia Gavra, Ileana Fit și Maria Coroiu) au turnat apă în interiorul instrumentelor.

Programul serii a constat într-o improvizație semi-liberă (pe o structură generală), cu două interludii: compoziții pentru vioară solo, în interpretarea Irinei Perneș. Am fost rugați să nu aplaudăm între momente, pentru a se menține o continuitate a muzicii... voi reveni mai târziu asupra acestui aspect.

Tulnicele au „dat tonul”, deschizându-se treptat, ca o floare, de la simultaneitatea terței mari la apariția, defazat, a septimei mici și a cvintei perfecte... cei patru au preluat materialul acesta, reproducând și calitățile texturale, bogate în distorsiuni. Vizând limitările pe care tulnicul le impune prin numărul redus de „note” pe care le poate cânta (un

Ansamblul de tulnicărese din Avram Iancu,
Mohamad Zatari, Irina Perneș, Ariadna Ene-Iliescu și Bogdana Dima

Foto: Sorin Antonescu

sunet de bază și primele armonice), cei patru interpreți-compozitori au structurat discursul în momente contrastante, țesând reliefuri și dinamism prin alte metode: de la păstoșenie eterofonică la fragmentaritate și disipare, de la meditația plutitoare la angrenarea în ritmuri mai mișcate, în dialog cu tulnicele.

Prayer song de Agnes Vrânceanu m-a impresionat prin redarea sonoră a titlului, țesut într-o măsură așa fidelă încât aproape îl puteai ghici. Vioara pare alegerea perfectă pentru a exprima simplitatea curată a unei flăcărui de speranță rugătoare, în flajeloetele ce împreună mână imagine. Irina Perneș a interpretat cu iscusință și sensibilitate o partitură în care detaliile mărunte sunt esențiale: uneori la limita audibilului, le-am ascultat cu sufletul la gură.

Tulnicele au dat din nou tonul, apoi au venit Al.Ehtifal în prim-plan. Un *val* s-a umflat și desumflat de câteva ori, au apărut glasuri ca de sirene când partea feminină a cântat câteva lungi note-raze, oud-ul a lansat un solo în registrul grav peste care au intervenit, treptat, celelalte instrumente prin accente fulgurante, sunete percusive, scârțâieli ritmice, vocalele plutind ca o pană coborând ușor prin aer; percusivitatea s-a aglomerat ca un buchet de scânteii până la reapariția tulnicelor când, în loc să își împlinescă țelul spre care părea că tinde, discursul s-a

topit într-o destrămare confuză. Deși muzica nu s-a întrerupt propriu-zis, a încetat fluxul inițial; cu siguranță culminarea a fost amânată pentru un moment mai târziu în cadrul improvizației. Cele două ansambluri au creat o retragere ritmată.

A urmat piesa *Zvon 1* de Ariadna Ene Iliescu. Deși similare prin minimalismul materialului, desfășurarea lentă, nuanțele mici, detaliile interesante și, mai ales, reproducerea sonorităților tulnicului (intenție realizată cu succes!), cele două interludii au caractere expresive opuse: primul, similar luminii și aerului, al doilea, întunericului și focului, cel din urmă câștigat treptat. Tensiuni caută armonizarea, glisând, pas cu pas, spre înălțimi.

A revenit dialogul colectiv, lansat de un abrupt strigăt-cântat. Din punctul acesta s-a prelungit... Baza de sunete limitată a tulnicului a limitat și posibilitățile discursului (în măsura în care vrei să sune cât mai „împreună”)... *fapt* ce ar cere multă atenție la proporție, la măsură. Materia creștea, scădea, pornea cam din același loc. Ca ascultător cred că urmărești o *devenire* – mai ales când muzica e alcătuită în așa fel încât asta indică - dar nu poate

fi loc pentru devenire acolo unde se reia aproximativ același lucru și nu e condus spre *ceva*. Poate că a fost și contextul puțin nefavorabil: ora târzie... S-a creat o tensiune la care au participat și alți factori: interdicția de a aplauda, pe care am înțeles-o, însă aplauzele sunt momentul în care poate și publicul să descarce energia acumulată... și sunetul amplificat care nu era tocmai grozav, fiind un pic obositor. Totodată, Ariadna ne-a mulțumit la început că luăm parte la un experiment: văzut astfel, se pot trece cu vederea acele momente de căutare prelungită prin meandrele sonore care, într-un grup care are la dispoziție timpul necesar pentru a fi mai bine sudat, ar avea altă formă. Altfel, durata de o oră și un sfert, în condițiile de față, s-a simțit ca nejustificată. Prețiozitatea acestor

instrumente mai rar întâlnite într-un asemenea context, tulnicele, trebuie păstrată, prețuită, susținută: *less is more*. Totuși, probabil au simțit ei că mai există ceva acolo: spre final au răsărit câteva momente memorabile, superbe, un aliaj alchimic în care totul a fost *just right*, atins de inspirația personală și colectivă, ca cel condus de un mic ritm vocal repetat... ce a sunat ca o muzică de film (dar de film deștept!).

Peste toate, a existat și magie. Chiar dacă de data asta au fost și niște „minusuri”, aș recomanda oricând, oricui, să meargă negreșit la concertele acestor ansambluri ofertante!

Irina VESA

Aventuri în interiorul sunetului

Se spune că primele „culori” verbalizate de om au fost alb și negru, numite după curgerea timpului, alternanța dintre lumină și întuneric. Ne-am amintit acest fenomen în după amiaza de 10.11.2024, în sala Auditorium a UNMB, odată cu debutul concertului-performance **Transparency, bureaucracy**, susținut de Fie Schouten (clarinet bas), Katharina Gross (violoncel), Ruud Roelofsen (percuție) și invitații lor, Teodora Pahonțu și Vlad Polgar (percuții). Mai

mult decât un recital, întregul concept s-a desfășurat sub semnul sondării curajoase a interiorității sunetului, de la asocierea lui cu esența văzului și auzului, trecând prin prelucrarea sa computerizată, recompunerea sa în obiecte purtătoare de semnificație și, la final, înveșmântarea sa temporală în structuri compoziționale care au inclus parcă tot ce a fost expus anterior.

Luminile stinse, lanterne intermitente, fine, aproape blânde, și multe șoapte, așa a debutat și continuat într-un crescendo de alternanțe lucrarea *Shadow pieces I-V* (2024) de Katharina Gross, pentru 1-5 interpreți și public. Cei trei performeri au menținut pe tot parcursul piesei o stare de tensiune subtilă, paradoxal caldă și învăluitoare, creând acea

curiozitate binevenită unui public receptiv, cu atenția ghidată și calibrată la cote maxime.

Următoarea lucrare a aparținut compozitorului olandez Ruud Roelofsen. Titlul, *on intimacy VI 'mozaiek'* (2020), a reflectat întru totul starea interiorizată, de stază, dar extrem de vibrată prin folosirea tehnicilor extinse ale instrumentelor și computerului. Amplificarea (asigurată tehnic excelent de Claudiu Roșiu) a rimat cu ploaia insistentă de afară, efectul de intimitate fiind astfel creat organic, printr-o stare de bine dată de simplul „a fi împreună înăuntru” și prin construcția limpede a piesei.

După mai mult de 30 de ani, am putut asista la o premieră pentru aproape toți cei prezenți în sală, *Glass Music* (1985) de Liviu Dănceanu fiind adusă la viață de trio-ul austriaco-olandez împreună cu invitații lor, percuționistii Teodora Pahonțu și Vlad Polgar. Pentru realizarea lucrării au fost necesare mai multe paliere de obiecte din sticlă: boluri, pahare, sticle, chimes, pala chimes de diverse dimensiuni, sticle cu bile de sticlă înăuntru. Pregătirea întregului arsenal a durat mai multe săptămâni, Ruud Roelofsen oferind organizatorilor instrucțiuni precise despre obiectele necesare (modelul specific și locul unde se găsește). Lucrarea a urmat un traseu riguros. Mai întâi au fost folosite paharele cu apă, sunetele rafinate, lungi, fiind apoi preluate treptate de bolurile acordate, acționate cu arcușele. Sticlele au fost pe rând acționate ca Caracas, apoi ca instrumente de suflat, iar chimes-urile de diferite dimensiuni și sonorități s-au suprapus pe rând cu celalalte tipuri de „atac” ale aceluiași material uimitor. Diversele combinații au dus spre o luminație aproape dramatică, căci sunetele prelungi ale

bolurilor s-au înțepit, urmând ca finalul să expună din nou toate instrumentele, fără suprapuneri. Publicul a fost captivat și emoționat e la primul la ultimul sunet, redarea istorică a acestei muzici fiind un eveniment în sine al festivalului Meridian. Cu generozitate, Ruud Roelofsen a oferit Universității Naționale de Muzică din București chimes-urile confecționate și aduse de el, astfel încât întreg arsenalul va putea fi folosit de câte ori se va dori reinterpretarea acestei ingenioase partituri.

O nouă ipostază sonoră inedită ne-a fost apoi oferită de interpretarea lucrării *Paper piece* (1960) de Benjamin Patterson. Unul dintre fondatorii aceia ce numim astăzi Performance Art, B.P folosește hârtia ca mediu sonor și performativ. Deși instrucțiunile sunt riguroase și conțin indicațiile tipului de hârtie, gesturile necesare redării partituri, desigur că rezultatul nu va fi niciodată același. Sunetul se relevă treptat, urechea începe să distingă între grosimea hârtiei și tipurile de manevrare ale acesteia, gesturile devin din ce în ce mai ample iar cei trei performeri creează o atmosferă din ce în ce mai relaxată, în care publicul parcă ar simți nevoia să participe activ. Faptul că hârtia e un bun „consumabil” și reciclabil, dar totodată și suportul tradițional al partiturilor muzicale, constituie un alt paradox care amuză, destinde și ascute simțul auditiv.

Ultima lucrare a după-amiezii a fost compoziția Doinei Rotaru - *Masks*, (1989/2024), o lucrare reluată după 25 de ani pentru formula de duo clarinet-violoncel, această versiune fiind dedicată Katharinei Gross și lui Fie Schouten, care au inclus-o și pe ultimul lor CD. Construită în cinci secțiuni (prolog și patru măști), această muzică ne-a transportat prin sunet, care a devenit palpabil, pornind din nou de la reprezentarea lui temporală, în oglindă cu începutul recitalului. Din notele de program aflăm că Umbrele Katharinei Gross au legătură cu partea întunecată a sinelui, pe care, jungian, le evităm sau reprimăm, Măștile fiind în acest caz întrupări sonore ale unui traseu cultural redat prin tehnici ca isonul, spirala, aluzii la muzici bine cunoscute (*Carmen* de Bizet) și, peste toate, timbralitatea încărcată cu emoție specifică stilului compozitoarei Doina Rotaru.

A fost un recital-performance care ne-a adus deopotrivă tensiune pozitivă, curiozitate, zâmbet, admirație și multă emoție, răsplătit cu multe aplauze și rechemări la rampă ale interpreților, o după-amiază muzicală care ne-a demonstrat, încă odată, că sunetul trăiește înăuntru materiei și este readus la viață de pasiunea celor care îl propagă în Univers.

Sabina ULUBEANU

Ansamblul „Profil” la final de „Meridian”

Și în ediția din 2024 a Festivalului „Meridian”, ansamblului „Profil” i-a revenit misiunea de a contribui, în ultima zi (10 noiembrie), la închiderea copertei. Este deja un fel de tradiție: de câțiva ani, în programele ambelor festivaluri anuale de muzică nouă organizate de UCMR, „Profil” rostește primul sau ultimul cuvânt. O asemenea poziționare simbolică poartă, desigur, implicații valorice, și de fiecare dată se dovedește perfect justificată: urmărind și